

Гроші, фінанси і кредит

Головіна Я.С. (Golovina Ya.S.)

кандидат економічних наук, доцент кафедри банківської справи

Одеського національного економічного університету

**АНТИКРИЗОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
В ПЕРІОД 2014 – ПЕРШЕ ПІВРІЧЧЯ 2015 РОКІВ
CRISIS REGULATION OF UKRAINIAN BANKING SYSTEM IN THE
PERIOD 2014 - THE FIRST HALF OF 2015**

Анотація: У статті досліджено заходи державного антикризового регулювання банківської системи України в сучасний період. Особливу увагу приділено оцінці обсягів рефінансування банків, новим механізмам підтримання ліквідності, запровадженим НБУ, а також умовам рефінансування під забезпечення докапіталізації. Розглянуто проблеми фінансування ФГВФО та законодавчі зміни із удосконалення системи гарантування банківських вкладів.

Ключові слова: антикризове регулювання, банківська система, рефінансування, докапіталізація, ФГВФО, відповідальність власників.

Аннотация: В статье исследованы меры государственного антикризисного регулирования банковской системы Украины в современный период. Особое внимание уделено оценке объемов рефинансирования банков, новым механизмам поддержания ликвидности, внедренным НБУ, а также условиям рефинансирования под обеспечение докапитализации. Рассмотрены проблемы финансирования ФГВФЛ и законодательные изменения по совершенствованию системы гарантирования банковских вкладов.

Ключевые слова: антикризисное управление, банковская система, рефинансирование, докапитализация, ФГВФЛ, ответственность собственников.

Annotation: The paper examines measures of the government crisis regulation of Ukrainian banking system in the current period. The author focuses on evaluation of refinancing, new mechanisms of liquidity support approved NBU and refinancing conditions including the commitment of banks to increase their equity. The paper lights up problems of financing for Deposit Guarantee Fund and legislative amendments improving the deposit guarantee system.

Keywords: crisis regulation, banking system, refinancing, capitalization, Deposit Guarantee Fund, shareholders' liability.

Постановка проблеми. Сучасна системна криза в Україні, різке погіршення фінансово-економічних, соціально-політичних умов розвитку створюють

безпрецедентні загрози для функціонування банківської системи. Головними проблемами банківської системи України упродовж 2014 – першого півріччя 2015 рр. є втрата ресурсної бази та згорання кредитування, суттєве погіршення якості кредитних портфелів, скорочення власного капіталу та збиткова діяльність. За результатами 2014 р. збитки банківської системи становили майже 53 млрд. грн., капітал скорочено на 44,6 млрд. грн. (або на 23%) [1]. З банківських рахунків втрачено коштів фізичних осіб на 17 млрд. грн., або на 4% (а без урахування валютних коливань – на 126 млрд. грн., або на 29%). Обсяг коштів юридичних осіб зріс на 31 млрд. грн., або на 12% (без урахувань валютних коливань – зменшився на 26 млрд. грн., або на 10%) [2, с. 38]. За таких умов банківська система не спроможна забезпечувати фінансування реального сектору та сприяти економічній активності, а, навпаки, потребує реактивних антикризових заходів регулювання в цілях недопущення загальноекономічного колапсу в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різних аспектів антикризового державного регулювання задля забезпечення стабільності банківської системи присвячено роботи науковців Барановського О., Гальчинського А., Коваленко В., Лютого І., Науменкової С., Шелудько Н. та інших. Практичні проблеми застосування окремих методів антикризового регулювання в сучасну банківську кризу висвітлено в працях Береславської О., Василенко Ю., Крилової В., Міщенко В., Малютіна О. та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, сучасна банківська криза відрізняється своїми масштабами і загрозами, яких не зазнавала економіка за всю історію незалежної України. Тому питання антикризового регулювання залишаються гостро актуальними, потребують постійного аналізу та удосконалення, а також створення підґрунтя для оцінювання ефективності заходів у середньостроковій та довгостроковій перспективі.

Мета статті. Метою статті є дослідити та надати поточну оцінку заходам антикризового державного регулювання задля стабілізації банківської системи України.

Виклад основного матеріалу. Характерною рисою банківської кризи є комплексна дія чинників її розвитку. Серед зовнішніх чинників треба виділити: воєнні дії в східному регіоні та анексія Автономної Республіки Крим, спад реального сектору економіки, відтік інвестицій, девальвація національної валюти, зростання державного боргу, триваюча політична та економічна нестабільність. Разом з тим, кризу спричинено внутрішніми чинниками та дисбалансами, що накопичилися в банківській системі: недоліки корпоративного управління, низька якість ризик-менеджменту, доларизація банківських операцій, кредитування споріднених осіб, операції з відмивання та конвертації коштів та ін.

Під впливом чинників та дисбалансів банківська система України виявилася вразливою, розділеною на нестійкі, проблемні та неплатоспроможні банки. Подальше її функціонування неможливе без державного втручання. Заходи, що нині застосовуються Урядом країни та НБУ (таблиця 1), спрямовано на вирішення таких завдань:

- 1) недопущення масового вилучення банківських вкладів та паніки;
- 2) протидія інфляції, стабілізація ситуації на валютному ринку;
- 3) підтримка ліквідності банківської системи;
- 4) стимулювання капіталізації банків;
- 5) виведення проблемних та неплатоспроможних банків з ринку;
- 6) посилення відповідальності акціонерів та керівництва банків.

Зважаючи на системний характер кризи та часові обмеження, НБУ, насамперед, застосовує прямі методи антикризового регулювання. Проте фінансова підтримка банків, зокрема шляхом рефінансування НБУ, зумовлює додаткові ризики: штучне подовження функціонування нестійких банків, накопичення боргів та ризик втрати платоспроможності у майбутньому [3, с. 87]. Загальний обсяг рефінансування банків за 2014 р. досяг

Таблиця 1

Державні заходи із стабілізації банківської системи у період
2014 р.– перше півріччя 2015 р. (власна розробка автору)

Завдання регулювання	Опис заходу	Характеристика заходу
1	2	3
Підтримка ліквідності банківської системи	Надання кредитів рефінансування НБУ, перегляд умов кредитування	Прямий метод
	Лібералізація вимог НБУ до формування банками обов'язкових резервів, у т.ч. шляхом повного вивільнення коштів з окремого рахунку	Прямий метод
Протидія інфляції та девальвації національної валюти	Підвищення облікової ставки НБУ з 6,5% річних: до 9,5% річних (з 15.04.2014); - до 12,5% річних (з 17.07.2014); - до 14,0% річних (з 13.11.2014); - до 19,5% річних (з 06.02.2015); - до 30,0% річних (з 04.03.2015)	Прямий метод
Стабілізація ситуації на валютному ринку	Валютні аукціони та цільові інтервенції НБУ для підкріплення кас банків іноземною валютою та задоволення потреб клієнтів банків	Прямий метод
	Тимчасові регулятивні заходи НБУ щодо операцій з іноземною валютою, зокрема, обмеження на: - купівлю іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку України та її перерахування за кордон за окремими операціями; - строки купівлі уповноваженими банками іноземної валюти за дорученням юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців; - видачу готівкових коштів з рахунків в іноземній валюті	Прямий метод
Стимулювання капіталізації банків	Збільшення мінімального розміру статутного капіталу новостворюваних банків до 500 млн. грн. Затвердження плану поступового підвищення статутного капіталу діючих банків до мінімального розміру 500 млн. грн. протягом 10 років	Законодавчий та правовий акти

Продовження таблиці 1

1	2	3
Стимулювання капіталізації банків	Впровадження зобов'язання щодо здійснення банками докапіталізації та (або) реструктуризації, реорганізації за результатами діагностичного обстеження на вимогу НБУ у визначеному НБУ розмірі. Затвердження механізму участі держави у капіталізації банку, якщо банк не надає програму капіталізації або план реструктуризації, або учасники банку неспроможні забезпечити рівень капіталізації відповідно до вимог НБУ	Законодавчий акт
Забезпечення довіри до банківської системи	Фінансова підтримка ФГВФО шляхом надання кредитів НБУ та ОВДП в обмін на векселі ФГВФО	Прямий метод
Посилення відповідальності власників та керівництва за доведення банків до банкрутства	Запровадження адміністративної, кримінальної та майнової відповідальності власників та інших пов'язаних з банком осіб за доведення банку до неплатоспроможності. Розширення переліку пов'язаних з банком осіб, встановлення нових правил та обмежень на проведення угод з пов'язаними особами	Законодавчий акт

222,3 млрд. грн., що у 3,1 рази більше показника 2013 року (71,5 млрд. грн.). При цьому обсяг кредитів НБУ, наданих банкам на строк більше 30 календарних днів, за 2014 р. склав 115,6 млрд. грн., тобто половину від загального обсягу рефінансування [4].

Надання НБУ банкам кредитів на строк більше 30 календарних днів стало вимушеним антикризовим заходом у відповідь на панічні настрої та поведінку вкладників, масове вилучення коштів з банківських рахунків. Найбільше кредитів із строком понад 30 календарних днів НБУ було надано у лютому – червні 2014 р. (рис. 1.). Саме у цей період в Україні різко проявилися риси системної соціально-політичної та економічної кризи. Як наслідок, за перше

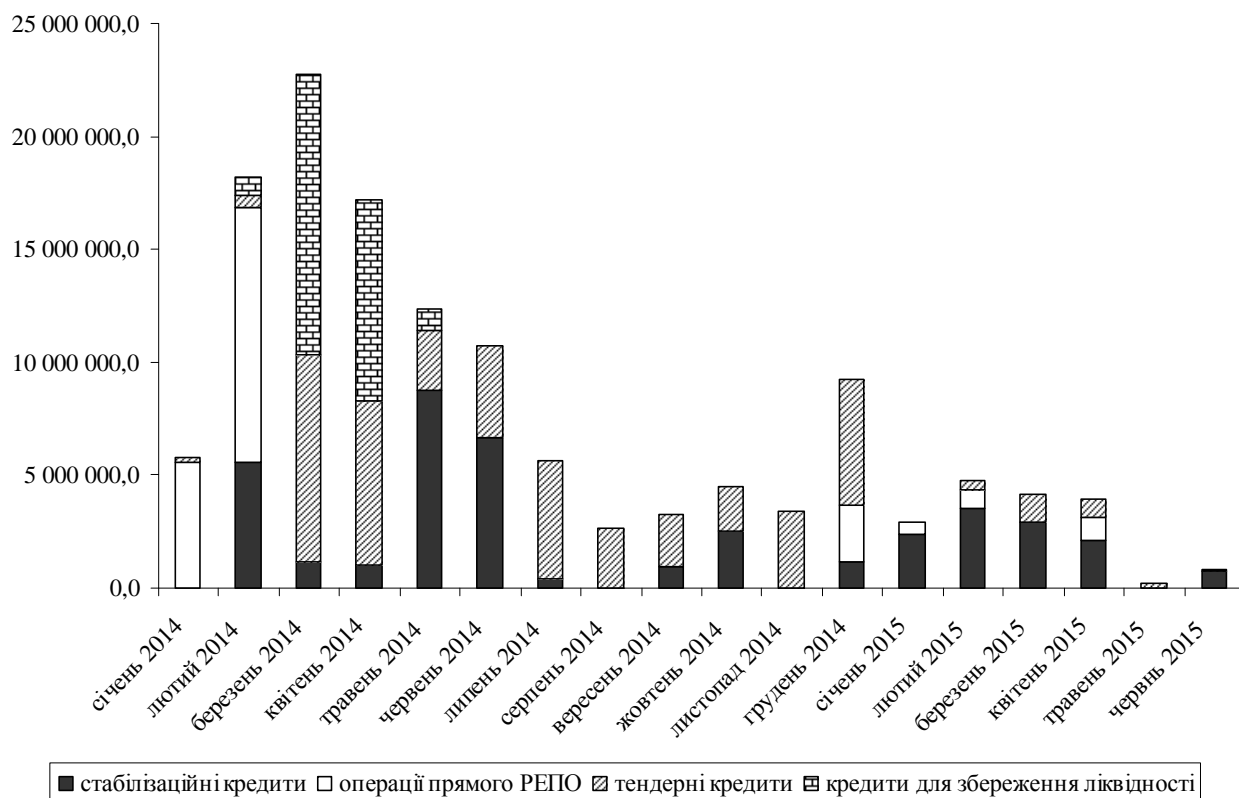

Рис. 1. Динаміка обсягів кредитів, наданих НБУ банкам на строк більше 30 календарних днів, тис. грн. (складено автором за даними: [5])

півріччя 2014 р. по банківській системі відбулося зменшення загального обсягу депозитів у національній валюті на 10,3%, в іноземній валюті - на 23,9% [6].

В цілях термінової підтримки банків НБУ запровадив додаткові спеціальні механізми:

- механізм оперативного підтримання ліквідності банків, які мають вплив депозитів фізичних осіб, шляхом проведення НБУ позачергових тендерів строком до 360 днів [7];

- механізм надання банкам кредитів для збереження ліквідності строком до 360 днів на індивідуальній основі за умов скорочення на 2% обсягу вкладів клієнтів за останні 5 робочих днів (діяв до 28.05.2014 р.) [8].

Значну частку в обсягах кредитів рефінансування НБУ складають стабілізаційні кредити. Так, у загальному обсязі кредитів, наданих НБУ банкам на строк більше 30 календарних днів, частка стабілізаційних кредитів склала у 2014 р. 24,4%, у першому півріччі 2015 р. – зросла до

69,9%¹. Стабілізаційні кредити надаються великим банківським установам, які є лідерами ринку (таблиця 2). Водночас, серед банків, що одержали довгострокову фінансову підтримку, є неплатоспроможні, які зараз ліквідуються з відшкодуванням коштів вкладникам з боку ФГВФО.

Таблиця 2

Топ-10 банки, які отримали найбільші обсяги стабілізаційних кредитів НБУ за період 01.01.2014 – 01.07.2015 рр. (складено автором за даними: [5])

№	Банк	Загальний обсяг наданих стабілізаційних кредитів, тис. грн.	Кількість наданих стабілізаційних кредитів
1	ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»	19 589 140	9
2	АТ «ОЩАДБАНК»	6 000 000	2
3	ПАТ КБ «ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА»	4 000 000	2
4	ПАТ «КБ «Надра»	2 500 000	2
5	АТ «БАНК «ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ»	2 177 500	5
6	ПАТ «ВіЕйБі Банк»	1 200 000	1
7	АТ «Дельта Банк»	960 000	1
8	АТ «ІМЕКСБАНК»	795 000	2
9	ПАТ «ПЛАТИНУМ БАНК»	640 000	3
10	АБ «Південний»	600 000	3

Накопичення заборгованості банків за кредитами НБУ проходить в умовах триваючого вилучення депозитів та значної частки проблемних кредитів на балансах банків. Тому обґрунтованим заходом стало затвердження умов реструктуризації боргів за кредитами рефінансування НБУ, які передбачають докапіталізацію банків. Відповідно до Постанови Правління НБУ від 25.09.2014р. № 602 «Про заходи щодо забезпечення повернення кредитів, наданих Національним банком України» прийнято наступне:

1. Розраховано автором за офіційними даними НБУ: [5]

1. НБУ має право прийняти рішення про зміну істотних умов наданого кредиту рефінансування, а саме:

- відкласти кінцевий строк повернення кредиту - не пізніше 20 грудня 2018 року;

- встановити графік повернення заборгованості з періодичністю не рідше одного разу на місяць у розмірі не менше 25% боргу на протязі найближчих чотирьох років.

2. Перегляд строків та графіків погашення приймається за наявності у банку достатнього ліквідного забезпечення.

3. Задля перегляду істотних умов рефінансування банк зобов'язаний надати:

- письмове запевнення, погоджене наглядовою радою, щодо збільшення розміру регулятивного капіталу на суму не менше ніж 20% від суми заборгованості у строк до 31 грудня 2015 року (включно);

- програму фінансового оздоровлення, затверджену наглядовою радою, на строк до 31 грудня 2018 року (включно). Ця програма має містити програму капіталізації, затверджену наглядовою радою, яка складена з дотриманням строків та обсягів докапіталізації за результатами діагностичного обстеження банку (у разі наявності таких результатів);

- графік повернення заборгованості, підписаний головою правління банку.

4. Банк бере на себе зобов'язання дотримуватися протягом дії кредитного договору обмежень та вимог щодо його діяльності (не здійснювати виплати дивідендів за простими акціями, зупинити заохочувальні та компенсаційні виплати, не здійснювати інвестицій та придбання цінних паперів, окрім державних, та інші).

5. НБУ не змінює істотних умов, якщо структура власності банку не відповідає вимогам прозорості, установленим НБУ.

6. НБУ протягом дії кредитного договору застосовує процедуру особливого режиму контролю за діяльністю банку та призначає куратора [9].

Отже, нині НБУ наголошує, що на рефінансування можуть розраховувати тільки платоспроможні банки, які мають достатній капітал або затверджену

програму докапіталізації, прийнятну якісну заставу. При цьому забезпечується посилений контроль НБУ через куратора, який відстежує цільове використання стабілізаційного рефінансування [10, с. 8].

Вирішення тимчасових труднощів банківської системи із ліквідністю не розв'язує проблем втрати фінансової стійкості банків. Державним органам доводиться удосконалювати процедури виведення неплатоспроможних банків з ринку та фінансувати ФГВФО (надалі Фонд) задля забезпечення виплат відшкодувань вкладникам.

За 2014 р. Фонд запровадив тимчасову адміністрацію та прийняв рішення про ліквідацію 33 банків, за перше півріччя 2015 р. запроваджено тимчасову адміністрацію ще у 18 банках [11]. З фінансових ресурсів Фонду у 2014 р. здійснено виплати гарантованої суми відшкодувань вкладникам банків у розмірі 8 459,5 млн. грн., що у 7 разів перевищує розмір виплат попереднього року. Крім того, у 2014 р. Фондом витрачено 5 408,1 млн. грн. в якості цільової позики для авансування виплат вкладникам банків протягом дії тимчасової адміністрації [12, с. 47].

Безпрецедентна кількість неплатоспроможних банків та обсяги їхньої заборгованості перед вкладниками спричинюють дефіцит ліквідності Фонду. Виплати відшкодувань здійснюються за рахунок коштів, залучених у вигляді кредитів НБУ та випуску ОВДП в обмін на векселі Фонду. Таким чином, у 2014 р. Фондом залучено від держави коштів на суму 20 315,1 млн. грн., що склало 83% від загальної суми фінансування (таблиця 3).

У поточному році ситуація може погіршитися. Станом на початок серпня 2015 р. Фонд здійснює виведення з ринку 54 неплатоспроможних банків, серед яких АТ «Дельта Банк» та ПАТ «КБ «Надра». Вкладникам АТ «Дельта Банк» вже виплачено 7 297,7 млн. грн., що складає 56% від загальної гарантованої суми. За вкладами ПАТ «КБ «Надра» виплачено 3 371,6 млн. грн., або 91% від загальної гарантованої суми [11].

Що стосується фінансової підтримки Фонду, програма розширеного фінансування EFF України з МВФ допускає спрямування на капіталізацію

Таблиця 3

Джерела формування фінансових ресурсів ФГВФО у 2014 році

(складено автором за даними: [12, с. 45 - 46])

Джерело формування ресурсів	Сума, млн. грн.	Частка у загальній сумі, %
Початковий та регулярний збори	3 269,4	13,0
Неустойка (штрафи, пені), що стягується з учасників ФГВФО	2,2	0,0
Чистий дохід від інвестування коштів в державні цінні папери	871,8	4,0
Проценти, нараховані за залишками коштів на розрахункових рахунках ФГВФО, відкритих у НБУ	63,3	0,0
Проценти за цільовою позикою неплатоспроможних банків, проценти за позиками працівників ФГВФО	3,4	0,0
Кредит НБУ	10 197,5	42,0
Кредит в ОВДП в обмін на векселі ФГВФО	10 117,6	41,0
Загальна сума сформованих фінансових ресурсів	24 525,2	100,0

банків і фінансування Фонду у 2015 р. 139 млрд. грн. шляхом випуску державних облігацій, з яких НБУ може викупити цього року облігації на 55 млрд. грн. Державний бюджет України на 2015 р. передбачає фінансування Фонду у розмірі 20 млрд. грн. [13].

Проблеми фінансування Фонду задля забезпечення виведення неплатоспроможних банків з ринку вирішуються вимушеними методами. Проте, підтримка Фонду за рахунок держави має суттєві недоліки: поглиблення проблеми дефіциту державного бюджету й перекладання втрат на платників податків, здійснення девальваційного тиску на валютний ринок, уникнення відповідальності власників та керівництва за банкрутства банків та інші.

Процес очищення банківської системи в сучасну кризу, що характеризується масовою ліквідацією банків, тисячами вкладників, величезними сумами відшкодувань та проблемних активів, потребує реформування системи гарантування вкладів, зокрема, щодо посилення ролі й повноважень Фонду як

тимчасового адміністратора та ліквідатора. В цьому напрямку необхідно відзначити два термінових законодавчих акти, прийнятих протягом 2015 р.

Позитивним заходом стало прийняття Закону України від 02.03.2015 р. № 218-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності пов'язаних з банком осіб» [14]. В рамках законодавчих змін Фонду надано повноваження звертатися з вимогою про відшкодування шкоди, завданої неплатоспроможному банку, до пов'язаних осіб, дії або бездіяльність яких призвели до завдання банку шкоди, а також тих, хто внаслідок цього отримали майнову вигоду. На практиці на підставі заяв, поданих Фондом, на початок липня 2015 р. відкрито 326 кримінальних проваджень щодо розкрадань з банків-банкрутів на загальну суму 64 млрд. грн. [15].

Другим законодавчим рішенням став Закон України від 16.07.2015 р. № 629-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку» [16]. Законодавчі зміни вводяться поетапно та направлені на розширення повноважень Фонду та підвищення ефективності управління майном банків, прискорення процедур тимчасової адміністрації та ліквідації банків, а також забезпечення швидкого доступу до вкладів у разі визнання банків неплатоспроможними.

Розглянемо головні нововведення закону. На першому етапі (з першого дня дії закону) передбачається:

1) впровадження Фондом моніторингу бази даних вкладників та банківських операцій на стадії проблемності банку;

2) задля збереження активів – введення норми щодо заборони банку протягом дії тимчасової адміністрації на здійснення операцій із зарахування зустрічних вимог, у тому числі однорідних, припинення зобов'язань за домовленістю сторін (у тому числі шляхом договірною списання), поєднання боржника і кредитора в одній особі;

3) встановлення відкритих торгів з продажу майна банку, що ліквідується (безпосередньо юридичній та фізичній особі Фонд може продати лише майно,

оціночна або балансова вартість якого становить менше 10 мінімальних заробітних плат);

4) встановлення строку початку виплат коштів вкладникам неплатоспроможним банком за договорами, термін дії яких закінчився, - на 20-тий робочий день після запровадження процедури виведення банку з ринку.

Другий етап (з 1 січня 2016 р.) передбачає такі нововведення:

1) скорочення строків для затвердження виконавчою дирекцією Фонду плану врегулювання до 30 днів з дня початку процедури виведення банку з ринку;

2) скорочення строків тимчасової адміністрації з 3 місяців до 1 місяця з можливістю її продовження на 1 місяць виключно з метою реалізації плану врегулювання, який передбачає інший спосіб виведення банку з ринку, окрім ліквідації;

3) прискорена ліквідація неплатоспроможного банку, у разі його відповідності критеріям, встановленим Фондом;

4) створення так званого «консолідованого офісу» по роботі з активами банків, що ліквідуються.

На третьому етапі (з 1 липня 2016 р.) скорочуються строки виплат відшкодування коштів всім без виключення вкладникам за рахунок коштів Фонду до 20 робочих днів з дня початку процедури виведення неплатоспроможного банку з ринку. Також з 1 січня 2017 р. передбачається включення до переліку суб'єктів, на яких поширюється гарантування банківських вкладів, фізичних осіб – підприємців.

Таким чином, можна очікувати, що законодавчі зміни щодо удосконалення системи гарантування банківських вкладів сприятимуть завершенню процесу очищення банківської системи та її стабілізації, відновленню довіри вкладників до банків.

Висновки. Уряд та НБУ стараються вчасно реагувати на події, що дестабілізують економіку та банківську систему країни. Прийняті у 2014 р. – першому півріччі 2015 р. антикризові заходи переважно мали оперативний характер та певною мірою забезпечили протидію кризовим процесам. У

порівнянні із складною ситуацією минулого та початку поточного років на сьогодні визначаються позитивні зміни умов функціонування українських банків. Зокрема, за показниками банківської системи II кварталу 2015 р. відмічається уповільнення відпливу валютних коштів, невеликий приріст депозитів в національній валюті, наявність надлишкової ліквідності та зростання розміру статутного капіталу платоспроможних банків [17]. Відновленню функціонування банківської системи сприяють завершення процесу виведення неплатоспроможних банків з ринку, поточна стабілізація на валютному ринку та поступове поліпшення інфляційної динаміки. Проте, зважаючи на комплексний характер кризи в країні, тривалість дії її зовнішніх та внутрішніх чинників, антикризове регулювання в банківській діяльності повинно спрямовуватися на усунення власних глибинних причин та дисбалансів. Назрілими залишаються питання відновлення приросту ресурсної бази банків, скорочення частки проблемних кредитів в портфелях, контролю за використанням та погашенням кредитів рефінансування НБУ, сприяння відповідальності власників та їхньої участі у фінансовій підтримці банків, забезпечення вчасних виплат відшкодувань вкладникам банків, які виводяться з ринку.

Бібліографічний список:

1. Дані фінансової звітності банків України за станом на 01.01.2015 [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет - представництво Національного банку України. – 2015. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=64097.
2. Банківська система 2015 : виклики та перспективи [Електронний ресурс] / Національний банк України. – 2015. – Лютий. – 48 с. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=14741673>.
3. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи : методологія і практика : монографія / В. В. Коваленко. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 228 с.

4. Національний банк оприлюднюватиме інформацію про надані банкам кредити рефінансування на строк більше 30 днів [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Національного банку України. Новини. – 2015. – 27 січня. - – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=14075359.
5. Кредити, надані Національним банком на строк більше 30 календарних днів [Електронний ресурс] / Офіційний інтернет-сайт Національного банку України. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=37650.
6. Монетарний огляд за перше півріччя 2014 року [Електронний ресурс] / Національний банк України. Генеральний департамент грошово-кредитної політики. – 2014. – С. 9. - Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=9792473>.
7. Постанова Правління Національного банку України № 48 від 06.02.2014 року «Про механізм оперативного підтримання ліквідності банків» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0048500-14>.
8. Постанова Правління Національного банку України № 91 від 24.02.2014 року «Про затвердження Положення про надання Національним банком України кредитів банкам України для збереження їх ліквідності» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0323-14>.
9. Постанова Правління Національного банку України № 602 від 25.09.2014 року «Про заходи щодо забезпечення повернення кредитів, наданих Національним банком України» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main>.
10. Гонтарева В. Доповідь на пленарному засіданні Верховної Ради України / В. Гонтарева // Вісник НБУ. – 2015. - № 2. – С. 5 – 10.
11. Офіційний інтернет-сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua>.
12. Річний звіт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fg.gov.ua/about/report/>.

13. Кабмін схвалив випуск ОВДП на 20 млрд. грн.. для Фонду гарантування вкладів [Електронний ресурс] // Інформаційне агентство Інтерфакс - Україна. – 2015. – 6 квітня. – Режим доступу : <http://ua.interfax.com.ua/news/political/259092.html>
14. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності пов'язаних з банком осіб» 2015 р. від 2 березня 2015 року № 218-VIII : за станом на 1 вересня [Електронний ресурс] / Верховна Рада України . – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/218-19>.
15. Милиця расследует хищение из банков-банкротов 64 млрд. грн. [Електронний ресурс] / FINANCE.UA. – 2015. – 7 юня. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ru/news/-/351892/militsiya-rassleduet-hishhenie-iz-bankov-bankrotov-64-mlrd-grn>.
16. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку» 2015 р. від 16.07.2015 р. № 629-VIII : за станом на 1 вересня [Електронний ресурс] / Верховна Рада України . – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/629-19>.
17. Банківський сектор України виходить з кризи – аналітик [Електронний ресурс] / Економічна правда. – 2015. – 25 серпня. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2015/08/25/556645/>.